

67-72-49/2
24.04.19

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора

БАЛАНА ОЛЕКСАНДРА СЕРГІЙОВИЧА

на дисертаційну роботу ОВЧАРУКА ВАДИМА ВОЛОДИМИРОВИЧА

**«СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВАМИ З
УРАХУВАННЯМ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ»**,

представлену на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук

за спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами

(за видами економічної діяльності)

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З НАУКОВИМИ ПРОГРАМАМИ, ПЛАНАМИ, ТЕМАМИ

За сучасних умов господарювання постає питання про необхідність постійного підвищення ефективності виробництва, конкурентоздатності продукції та послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу та економічної глобалізації бізнесу. Тому проблема пошуку ефективних форм господарювання і управління виробництвом з метою активізації підприємництва займає достатньо вагоме місце в управлінні підприємством. Достатньо вагому роль у вирішенні зазначених вище прикладних проблем відіграє спеціаліст, управлінець, який володіє глибокими теоретичними навичками та здатний до прийняття комплексних управлінських рішень у відповідності з вимогами міжнародного ринку. Певна усталеність і ієрархічність поглядів в управлінні, що притаманна адмініструванню, повинна бути поєднана з менеджментом, як умінням домагатися поставлених цілей, залишаючи при цьому здатність суб'єктів господарювання вчасно і гнучко реагувати на зміни зовнішнього ринкового середовища. Достатньо вдалою спробою, у цьому зв'язку, є об'єднання методів управління суб'єктів господарювання, побудованих на принципах адміністрування, таких як координація та чітка ієрархія, та менеджменту, у його класичному розумінні у достатньо новому напрямку теорії управління як бізнес-адміністрування. Це все обумовлює актуальність теми дисертаційної роботи Овчарука В.В.

Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідної роботи кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету «Львівська політехніка» «Розвиток процесно-структурованого менеджменту в умовах транскордонного співробітництва підприємств» (номер державної реєстрації 0115U001463). Автором, зокрема, запропоновано науково-методичні положення з формування вартості розбудови системи адміністрування в управлінні підприємствами.

Матеріали дисертації використані під час виконання наукового дослідження Чернігівського національного технологічного університету «Стратегічні пріоритети та механізми фінансового забезпечення інноваційного розвитку базових галузей національного господарства» (номер державної реєстрації 0118U004407). Зокрема, в його межах автором діагностовано стан та проблеми розвитку систем адміністрування на вітчизняних підприємствах.

СТУПІНЬ ОБҐРУНТОВАНOSTІ ТА ДОСТОВІРНОСТІ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Ознайомлення зі змістовим наповненням дисертації, автореферату та публікацій автора дає змогу зробити висновок про те, що наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані в дисертаційній роботі, характеризуються належним рівнем обґрунтованості та достовірності. Це підтверджується глибоким і критичним аналізуванням фундаментальних наукових праць з питань побудови та використання систем адміністрування на підприємствах з урахуванням євроінтеграційних процесів. Позитивним є й використання в роботі широкого спектру загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема використано методи: системний – для розкриття особливостей побудови і використання систем адміністрування на підприємствах (підр. 1.2), розроблення відповідної концепції (підр. 2.3), а також ідентифікування зв'язку цих систем із іншими системами суб'єкта господарювання та із його зовнішнім середовищем функціонування (підр. 2.2); групування і систематизування – для узагальнення підходів до трактування понять «адміністрування», «управління» та «система» у літературних джерелах (підр.

1.1), розвитку типології видів документації в системах адміністрування (підр. 1.2), ідентифікування напрямів забезпечення ефективності роботи з нею на підприємствах (підр. 1.2), розвитку чинників побудови і використання систем адміністрування в управлінні підприємствами (підр. 1.3), розвитку типології цих систем (підр. 2.1), принципів (підр. 2.2), функцій (підр. 2.3), напрямків подальшого розвитку (підр. 2.3), а також для розроблення моделі діагностування стійкості систем адміністрування в управлінні підприємствами (підр. 4.3), виокремлення методичних підходів з економічного оцінювання цих систем (підр. 5.1), формування комплексу індикаторів їхнього оцінювання (підр. 5.2) та виокремлення статей витрат з формування вартості відповідних проектів (підр. 5.3); аналізування ієрархій – для розроблення методу діагностування систем адміністрування в управлінні підприємствами (підр. 3.1); емпіричного дослідження – під час розроблення анкети для аналізування стану систем адміністрування в організаціях (підр. 3.2); аналізу та синтезу – для дослідження вітчизняного і світового досвіду побудови та використання систем адміністрування на підприємствах (підр. 3.3); статистичний аналіз – для ідентифікування кількісних показників адміністрування (підр. 3.2); структурно-логічного аналізу – під час удосконалення моделі формування систем адміністрування в управлінні підприємствами на засадах виокремлення підготовчої, основної та завершальної стадій (підр. 4.1); нечітких множин – для удосконалення методу оцінювання рівня сформованості систем адміністрування у компаніях (підр. 4.2); кореляційно-регресійний аналіз – для ідентифікування впливу систем адміністрування на економічні показники діяльності підприємства (підр. 5.2); експертних оцінок – для діагностування стану систем адміністрування на підприємствах (підр. 3.2), застосування відносної шкали порівняння параметрів цих систем із сприятливістю досягнення цілей підприємства (підр. 3.1), а також їхнього оцінювання за принципами «як є» і «як має бути» (підр. 3.3); морфологічний аналіз – для уточнення понятійно-категорійного апарату за проблемою (усі розділи дисертації); графічний – для наочного подання теоретичного і методичного матеріалу дисертації.

Здійснено адекватний підбір та аналізування значного масиву законодавчих, нормативно-правових актів України, офіційних матеріалів Державної служби

статистики України, мережі Інтернет, монографій, наукових публікацій щодо побудови систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів.

Проведена успішна апробація теоретико-прикладних розробок на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, їх дискусійне обговорення за результатами виступів на наукових семінарах кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету «Львівська політехніка», а також результативне впровадження авторських розробок у діяльність вітчизняних вищих навчальних закладів.

Одержані результати дисертаційної роботи вирізняються науковим обґрунтуванням й розробленням теоретико-методологічних, концептуальних та методико-прикладних засад побудови та використання систем адміністрування на підприємствах з урахуванням євроінтеграційних процесів.

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Дисертація складається зі вступу, 5 розділів, висновків, списку використаних джерел із 358 найменувань та двох додатків. Основний текст дисертаційної роботи складає 364 сторінки.

У першому розділі дисертаційної роботи «Теорія побудови та використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів» дисертантом розглянуто багатоаспектність трактування «адміністрування», зокрема, з позиції податкової науки, публічного адміністрування, кадрового адміністрування, адміністрування митних ризиків, менеджменту тощо (с. 62-84), розглянуто окремі елементи систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів (с. 84-105), а також визначено чинники побудови і використання систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 105-123).

У другому розділі дисертаційної роботи «Концепція побудови та використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів» автором проаналізовано типології систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням

євроінтеграційних процесів (с. 128-145), виокремлено принципи побудови та використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів (с. 145-162), а також визначено закономірності побудови та функціонування систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 162-182).

У третьому розділі дисертаційної роботи «Діагностування систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів» дисертантом розроблено метод діагностування систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 188-216), здійснено діагностування стану систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 216-260), вивчено вітчизняний та іноземний досвід побудови і використання систем адміністрування (с. 260-271).

У четвертому розділі дисертаційної роботи «Інструментарій побудови та використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів» автором досліджено інструментарій формування систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 276-290), удосконалено метод оцінювання рівня їхньої сформованості (с. 290-315) та розроблено модель діагностування стійкості систем адміністрування (с. 315-337).

У п'ятому розділі дисертаційної роботи «Економічне оцінювання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів» дисертантом сформовано методичні підходи з економічного оцінювання систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 342-363). Дисертантом удосконалено комплекс індикаторів оцінювання систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 363-377). Значний науковий інтерес представляє розроблене економічне обґрунтування побудови систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 377-388).

НАУКОВА НОВИЗНА РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ознайомлення зі змістом дисертації та автореферату дало змогу виокремити елементи наукової новизни у сформульованих автором положеннях дисертаційної роботи, серед яких найбільший науковий інтерес становлять такі:

1. В дисертаційній роботі уточнено сутність понять адміністрування та системи адміністрування (с. 63-84).

2. З метою побудови та використання систем адміністрування в управлінні автором виокремлено основні ознаки класифікації документації у системах адміністрування підприємств, які найкраще відповідають цілям та завданням, а також враховують вплив різних чинників внутрішнього і зовнішнього середовища функціонування підприємства в умовах євроінтеграції (с. 93).

3. Автором розвинуто класифікацію чинників побудови і використання систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 105-123).

4. Для забезпечення керівникам підприємств можливості обґрунтовано обирати найбільш оптимальну систему адміністрування в управлінні підприємствами удосконалено типологію систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 128-138).

5. З метою підвищення рівня компетентності персоналу у сфері адміністрування, а також побудови і використання відповідних систем систематизовано принципи побудови та використання систем адміністрування в управлінні організаціями (с. 145-162).

6. Автором запропоновано метод діагностування систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів, який дає змогу уточнити ракурс дослідження таких систем, обрати відповідні інструменти, а також належним чином трактувати одержані результати (с. 188-215).

7. Виокремлено основні чинники сучасного розвитку систем адміністрування в управлінні підприємства (с. 261-262).

8. Обґрунтовано основні причини низького рівня розвитку систем адміністрування на вітчизняних підприємствах. Виявлено сильні боки систем адміністрування на підприємствах економічно розвинутих країн світу (чіткий розподіл повноважень і відповідальності між працівниками під час побудови та використання таких систем, логічність, систематичність і послідовність процесів адміністрування, інтегрування систем адміністрування в систему управління компанії загалом тощо) (с. 263-271).

9. Удосконалено модель формування систем адміністрування на підприємстві, яка дає змогу впорядкувати комплекс необхідних робіт під час побудови систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 276-290).

10. На основі проведених досліджень автором розроблено метод оцінювання рівня сформованості систем адміністрування в управлінні підприємствами, який дозволяє ідентифікувати розриви між параметрами «як є» і «як має бути» (с. 290-314).

11. Автором запропоновано чотирьохвекторну модель ідентифікування вимірів стійкості систем адміністрування в управлінні підприємствами, яка дає змогу виконати аналізування внутрішніх та зовнішніх чинників з позиції ризику і стабільності (с. 315-322).

12. Автором розроблено модель діагностування стійкості систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 333-337).

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Основні положення дисертаційної роботи доведено до рівня методичних узагальнень та прикладного інструментарію, застосування яких дасть змогу ефективно здійснювати побудову та використання систем адміністрування на підприємствах в умовах євроінтеграції. Прикладне значення розробок підтверджено їх упровадженням у практичну діяльність вищих навчальних закладів та органів державної влади.

Рекомендації автора використано у діяльності:

1) Департаменту економічного розвитку, промисловості та інфраструктури Хмельницької обласної державної адміністрації (довідка №03.02-338/19 від 07.02.2019 р.) при розробці щорічних програм соціально-економічного розвитку області;

2) ПАТ «Укрелектроапарат» (довідка №64 від 06.02.2019 р.) в процесі діагностування систем адміністрування в управлінні підприємствами;

3) ТзОВ «Амікум Фарма» (довідка №4 від 21.01.2019 р.) в процесі моделювання стійкості системи адміністрування в управлінні підприємством;

4) ПрАТ «Хмельниччина-Авто» (довідка №13 від 17.01.2019 р.) при розробленні концепції побудови і використання систем адміністрування у контексті конкретизації місця цих систем у діяльності господарювання і його технології менеджменту;

5) ТзОВ «Завод Гідроарматури» (довідка №03 від 07.02.2019 р.) щодо обґрунтування вартості проекту щодо вдосконалення систем адміністрування в управлінні підприємством;

6) ТОВ «Р.І.Н.О» (довідка №57 від 05.02.2019 р.) в процесі діагностування стійкості систем адміністрування в управлінні підприємством;

7) ТзОВ «Здорове Майбутнє» (довідка №012 від 25.01.2019 р.) в процесі використання моделі формування систем адміністрування на підприємстві;

8) ДП «Хмельницьке лісомисливське господарство» (довідка №86 від 07.02.2019 р.) при оцінюванні рівня сформованості систем адміністрування;

9) ПрАТ «Фірма «Хмельницькбуд» (довідка №21 від 04.02.2019 р.) при діагностуванні стійкості систем адміністрування в управлінні підприємством.

Ключові теоретико-методологічні та методико-прикладні положення дисертаційної роботи були впроваджені у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» (довідка №67-01-401 від 01.03.2019 р.) та застосовуються під час викладання дисциплін «Адміністративний менеджмент» (для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти) і «Міжнародний менеджмент та адміністрування бізнес-структур» (для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» спеціалізації «Бізнес-адміністрування» другого (магістерського) рівня вищої освіти), а також під час написання кваліфікаційних робіт бакалаврів та магістрів.

ПОВНОТА ВІДОБРАЖЕННЯ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЯХ

Теоретико-методологічні положення, висновки та методико-практичні рекомендації дисертаційної роботи, що містять визначені елементи наукової новизни, повною мірою знайшли відображення у 43 публікації автора, серед яких: 4 монографії, 22 статті у наукових фахових виданнях України, з них 16 – у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, 1 – у науковому періодичному виданні іноземної держави, 15 – тез доповідей на наукових конференціях та 1 стаття в неперіодичному науковому виданні іноземної держави, яка додатково відображає результати дисертації. Загальний обсяг публікацій – 28,34 друк. арк., з яких 21,54 друк. арк. належать особисто

автору. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають їх авторові Овчаруку В.В. право публічного захисту дисертаційної роботи.

ДИСКУСІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ЗАУВАЖЕННЯ ДО ДИСЕРТАЦІЇ

Щодо зауважень та положень дискусійного характеру, то можна вказати на таке:

1. На рис. 1.6 автором виокремлено «Узагальнену структуру систем адміністрування в управлінні підприємствами», що містить чотири елементи. Проте, автором не наведено спосіб, характеристики зв'язку та підпорядкованість елементів, що зазвичай притаманно терміну «структура».
2. Автором запропоновано поділ документації за способом формування на формальну та неформальну. Оскільки, згідно Закону України «Про інформацію» документ – це матеріальний носій, що містить інформацію, основними функціями якого є її збереження та передавання у часі та просторі, тому вважаю, що такий поділ документації потребує додаткового обґрунтування (с. 93).
3. На рис. 1.6. «Модель системи адміністрування в управлінні підприємствами» показано, що безпосередніми учасниками систем адміністрування є працівники підприємств різних рівнів управління. Доцільно було б в дисертаційній роботі вказати, як повинен визначатися рівень їх компетентності (с. 104).
4. Автором в табл. 1.4 наведено фрагмент результатів опитування експертів щодо пріоритетності чинників побудови і використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів (с. 109). Проте, не зрозуміло хто саме брав участь у цьому опитуванні, та яким чином компетенція експертів пов'язана з євроінтеграційними процесами вітчизняних підприємств.
5. В роботі на рис. 2.2. (с. 141) автором представлено зв'язок систем адміністрування із іншими системами суб'єкта господарювання, однак на наш погляд доцільно було б докладніше охарактеризувати сутність та характер цих зв'язків.

6. На с. 164 автор наводить принципи побудови та використання систем адміністрування на підприємствах (рис. 2.5). Не зовсім зрозуміла відмінність між виокремленими дисертантом специфічними принципами, такими як «врахування основних напрямків управлінських процесів на підприємстві» та «процесно-орієнтовного адміністрування».
7. У дисертації представлено концептуальну модель побудови і використання систем адміністрування в управлінні підприємствами (рис. 2.9; с. 176), однак не вказано, яке саме ресурсне забезпечення необхідне для ефективного існування систем адміністрування.
8. У таблиці 5.1 (с. 370) автором запропоновано комплекс індикаторів оцінювання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів. Вважаємо за потрібне додатково пояснити, чим саме запропоновані індикатори відрізняються від відомих та як вони відображають особливості функціонування підприємства в умовах євроінтеграційних процесів.

Загалом, вищезазначені зауваження жодним чином не применшують наукової та практичної цінності результатів дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

ВІДПОВІДНІСТЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ВИМОГАМ МОН УКРАЇНИ

Дисертація Овчарука В.В. є завершеною науково-дослідною роботою що виконана самостійно автором на високому науково-теоретичному рівні. Дисертація написана українською мовою та оформлена відповідно до положень, норм і правил Міністерства освіти і науки України.

Автореферат за структурою і технічним оформленням відповідає визначеним Міністерством освіти і науки України вимогам. В авторефераті відображено ключові результати дисертаційної роботи та основні наукові здобутки автора. Зміст автореферату є ідентичним змісту основних положень дисертаційної роботи.

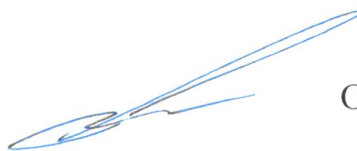
ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК ПРО ДИСЕРТАЦІЙНУ РОБОТУ

Дисертаційна робота Овчарука В.В. «Системи адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів» виконана на високому науково-теоретичному рівні, а одержані автором в процесі дослідження результати характеризуються науковою новизною та мають теоретичну і практичну цінність. У дисертаційній роботі розв'язана актуальна наукова проблема щодо наукового обґрунтування й розроблення теоретико-методологічних, концептуальних та методико-прикладних засад побудови та використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів. Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою та відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, які висуваються до робіт на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, зокрема, пп. 9, 10, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24 липня 2013 р. зі змінами та доповненнями.

Усе вищевикладене дає можливість зробити висновок про те, що автор дисертаційної роботи Овчарук Вадим Володимирович заслуговує присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

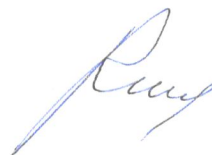
Офіційний опонент

доктор економічних наук, професор,
професор, кафедри адміністративного
менеджменту та проблем ринку
Одеського національного політехнічного
університету

О.С. Балан

Підпис д.е.н., проф. О.С. Балана засвідчую:
Вчений секретар Одеського національного
політехнічного університету

В.І. Шевчук